

קהלת ז'א'

"טוב שם משפּן טוב יום המות מיום הולדו"

שאלות לדיון:

1. אם ה"שם הטוב" של הנפלים.ות והנרצחים.ות תלוי בערכים שהם השאירו, מה התפקיד שלנו כחברה בשימור השם הזה?
2. האם הטיקרים גורמים ל-"יום המות" להפוך לנקודת התחלה של השראה עבורנו כחברה, במקום רק לנקודת סיום של כאב?
3. מדוע לדעתכם המשפחות בוחרות להוסיף "ערך" או "מוטו" לצד השם, ולא מסתפקות רק בשם ובתאריך? איך זה בונה את ה"שם הטוב" של הנפלת. או הנרצחת. בעיני מי שלא הכיר אותם?

לחיות בלבבות - פרופסור אסא כשר

"בחייו, האדם כותב את סיפור חייו. במותו, אומרת לנו הדרך האחת, סיפור חייו מגיע אל העמוד האחרון, אל השורה האחרונה. הספר מגיע אל הכריכה האחורית נסגר ונגנז, "משתכח מן הלב". לא כך, אומרת לנו הדרך השלישית. בחייו, האדם כותב את סיפור חייו. במותו, סיפור חייו נמשך, לא כשהוא לעצמו אלא כשהוא בתוך סיפור חייו של אהבו. בחייו, האהוב כותב את סיפור חייו ובתוכו גם את המשך סיפור חייו של אהבו. במותו, סיפור חייו של האהוב נמשך, לא כשהוא לעצמו אלא כשהוא בתוך סיפורי חייהם של אהביו, ואיתו גם סיפור חייו של אהבו. כך נמצא סיפור חייו של אדם נמשך אל תוך סיפורי חייהם של אהביו ושל האהבים את אהביו ושל אהבי האהבים את אהביו. וכך, כל עוד יש אהבה בעולם, יוכלו אהבי הלב לחיות בלבבות אהביהם ובלבבות של האהבים את אהביהם ובלבבות של אהבי האהבים של אהביהם, עד בלי די".

שאלות לדיון:

1. מה משמעות הרעיון ש"סיפור חייו של אדם נמשך" גם אחרי מותו?
2. האם יש הבדל בין "להיזכר" לבין "להמשיך לחיות בלב"? מה זה אומר במעשה?
3. האם אתם מסכימים עם התפיסה שאנשים שאהבנו ממשיכים "לחיות" דרכנו?

ספר החינוך ט"ז

"דע, כי האדם נפֵּעַל כְּפִי פְעֻלוֹתָיו, וְלִבּוֹ וְכָל מַחְשְׁבֹתָיו תָּמִיד אַחֵר מַעֲשָׂיו שֶׁהוּא עוֹסֵק בָּהֶם אִם טוֹב וְאִם רָע, וְאַפְלוּ רָשָׁע גָּמור בְּלִבּוֹ וְכָל יֵצֵר מַחְשְׁבֹת לִבּוֹ רָע כָּל הַיּוֹם, אִם יַעֲרָה רִחוּוֹ וְיִשִּׁים הַשְׁתַּדְּלוּתוֹ וְעִסְקוּ בְּהַתְמָדָה בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, וְאַפְלוּ שְׁלֵא לִשְׁם שָׁמַיִם, מִיָּד יִנָּטָה אֶל הַטּוֹב, וּמִתּוֹךְ שְׁלֵא לִשְׁמָה בָּא לִשְׁמָה, וּבְכַח מַעֲשָׂיו יְמִית הַיֵּצֵר הָרָע, כִּי אַחֲרֵי הַפְּעֻלוֹת נִמְשָׁכִים הַלְּבָבוֹת".

שאלות לדיון:

1. מחבר "ספר החינוך" טוען שהלב הולך אחרי המעשים ("אחרי הפעולות נמשכים הלבבות"). האם אתם מסכימים? האם ניתן באמת לשנות את הרגש והמחשבה רק על ידי פעולה טכנית/חיצונית?
2. אם "המרחב הציבורי" שלנו מלא במדבקות של מעשים טובים וערכים, האם לדעתכם החברה הישראלית באמת תהפוך לטובה יותר רק מעצם החשיפה והעיסוק במעשים הללו?

משנה אבות ב'ה'

"הוא [הילל] הָיָה אֹמֵר, אֵין בּוֹר יָרָא חֶטָּא, וְלֹא עִם הָאָרֶץ חֶסֶד, וְלֹא הַבִּישָׁן לָמֵד, וְלֹא הַקֶּפֶדן מְלָמֵד, וְלֹא כָּל הַמְרָבָה בְּסִחוּרָה מַחְכִּים. וּבִמְקוֹם שְׂאִין אֲנָשִׁים, הַשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת אִישׁ"

שאלות לדיון:

1. "במקום שאין אנשים, השתדל להיות איש" - האם המשפט הזה קורא לנו להוביל רק כשאין מישהו אחר, או שהוא מבקש מאיתנו לשמור על הערכים שלנו גם כשהסביבה לא נוהגת כך?
2. הילל מזהיר שהעיסוק הבלתי פוסק ב"מסחר" ובחומר מונע חוכמה. האם אימוץ ערך ממדבקה (כמו "נתינה" או "אהבת חינוס") הוא הדרך שלנו לאזן בין השניים?

החיטה צומחת שוב / דורית צמרת

שדות שפוכים הרחק מאופק ועד סף
וחרובים וזית וגלבוע -
ואל ערבו העמק נאסף
ביופי שעוד לא היה כמוהו.

זה לא לא אותו העמק, זה לא לא אותו הבית,
אתם אינכם ולא תוכלו לשוב
השביל עם השדרה, ובשמיים עיט
אך החיטה צומחת שוב

מן העפר המר הערירות עולות
ועל הדשא ילד וכלבו
מואר החדר ויורדים לילות
על מה שבו ומה שבליבו

זה לא לא אותו העמק...

וכל מה שהיה אולי יהיה לעד
זרח השמש שוב השמש בא
עוד השירים שרים אך איך יוגד
כל המכאוב וכל האהבה

הן זה לא אותו העמק, הן זה לא אותו הבית
אבל אתם הן לא תוכלו לשוב
ואיך קרה, ואיך קרה ואיך קורה עדיין
שהחיטה צומחת שוב.

שאלות לדיון:

1. למה דווקא החיטה היא זו ש"צומחת שוב"? מה היא מסמלת?
2. מה המשמעות של המעבר מ"זה לא לא אותו העמק" ל"הן זה לא אותו העמק"? איזה מתח פנימי משקף הניגוד הזה בין המקום שנשאר לבין האנשים שאינם יכולים לשוב?
3. איך השיר משלב יחד את "המכאוב" ואת "האהבה", מה השיר אומר על היכולת (או אי-היכולת) לחיות עם שני אלה ביחד?

Sefer HaChinukh 16

“You must know, that a man is acted upon according to his actions; and his heart and all his thoughts always follow after the actions that he does — whether good or bad. And even he who in his heart is a complete sinner and all the desires of his heart are only for evil; if his spirit shall be enlightened and he will put his efforts and actions to persist in Torah and commandments — even if not for the sake of Heaven — he shall immediately incline towards the good. And from that which is not for its own sake comes that which is for its own sake [as opposed to being for personal gain]; for the hearts are drawn after the actions”.

Discussion Questions:

- 1.The author of 'Sefer HaChinuch' claims that the heart follows the deeds (“for the hearts are drawn after the actions”). Do you agree? Can a technical, external action truly transform our inner emotions and thoughts?
- 2.If our "public sphere" is filled with stickers promoting good deeds and values, do you believe Israeli society will actually become better simply through exposure to and engagement with these acts?

Life In The Heart - Professor Asa Kasher

In his life, man writes the story of his life. In death, according to the first approach, the story of man's life reaches the final page, the final line. The back cover of the book is reached, and the book ends and is put away,“ forgotten by the heart.” The third approach views death differently. In his life, man writes the story of his life, and in his death, the story of his life continues, not by itself, but within the life story of a person who loves him. The one who loves him writes his own life story during his lifetime, and in it, also, the continuation of his beloved's life story. When he, too, ultimately dies, his life story is perpetuated, not on its own, but in the life stories of those who love him, and within it the story of his beloved who had lived within his heart. Thus, as long as there is love in this world, those who are loved live in the hearts of those who love them, and then in the hearts of those who love those who loved them, and so on, endlessly

Discussion question:

- 1.What is the meaning of the idea that 'a person's life story continues' even after their death?
- 2.How do we distinguish between 'remembering' someone and having them 'live on in our hearts'? What are the practical implications of this?
- 3.Do you agree with the perception that the people we loved continue to 'live' through us?

Pirkei Avot 2:5

“He used to say: A brute is not sin-fearing, nor is an ignorant person pious; nor can a timid person learn, nor can an impatient person teach; nor will someone who engages too much in business become wise. In a place where there are no men, strive to be a man”.

Discussion questions:

- 1."In a place where there are no men, strive to be a man" – does this quote call on us to lead only when no one else will, or does it demand that we uphold our values even when those around us do not?
- 2.Hillel warns that constant preoccupation with business and materialism prevents wisdom. Is adopting a value from a memorial sticker (such as "giving" or "unconditional love") our way of balancing the two?

הסוכנות היהודית
JEWISH AGENCY
FOR ISRAEL
ישראל
Every one of us, together.

THE ADELSON
SHLICHUT
INSTITUTE

Ecclesiastes 7:1

“A good name is better than fragrant oil, and the day of death than the day of birth”.

Discussion questions:

- 1.If the 'good name' (legacy) of the fallen and the bereaved depends on the values they left behind, what is our role as a society in preserving that name?
- 2.Do the memorial stickers turn the 'day of death' into a starting point of inspiration for us as a society, rather than just a conclusion of pain?
- 3.Why do you think the families choose to add a 'value' or a 'motto' alongside the name, instead of settling for just the name and date? How does this build the 'good name' of the deceased in the eyes of those who never knew them?

The Wheat Still Grows Again - Dorit Tzameret

The fields spill out below, as far as earth meets sky,
Beneath the olive trees and Mount Gilboa.
At eve, the valley's splendor hits your eye,
The likes of which you've never seen before.

It's not the same old house now, it's not the same old valley,
You're gone and never can return again.
The path, the boulevard, a skyward eagle tarries...
And yet the wheat still grows again.

And from the bitter earth, the asphodels still bloom,
A boy upon the grass, next to his puppy lies.
The nights descend upon a well-lit room,
On those within, and thoughts locked up inside.

It's not the same old house now, it's not the same old valley,
You're gone and never can return again.
The path, the boulevard, a skyward eagle tarries...
And yet the wheat still grows again.

And everything that was, perhaps will ever be,
The rising and the setting of the sun...
And songs are always sung, but can they speak
The vastness of the loss and all the love.

It is the same old house now, yes it's the same old valley,
But you — they never can return again.
And can it be, how can it be, that through Time's endless tally...
Somehow the wheat still grows again.

Discussion question:

- 1.Why is the wheat specifically chosen as that which 'grows again'? What does it symbolize?
- 2."What is the significance of the shift from 'it's not the same old valley' to 'yes it's the same old valley'? What internal tension is reflected in this contrast between the place that remains and the people who can never return?"
- 3."How does the song interweave 'pain' and 'love'? What does it say about our ability (or inability) to live with both of these simultaneously?

